

Майкъл Бландинг

МРЪСНАТА ИСТОРИЯ

Превод от английски
Жана Ценова

The
Coke
Machine

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	7
-----------------	---

Част първа

„Всичко онова, което Америка иска“

Глава 1. Кратка история на кока-кола	15
Глава 2. Изграждането на марката	43
Глава 3. Растеж и растеж.....	77
Глава 4. Битката за училищата	107
Глава 5. Лъжата на бутилираната вода	139

Част втора

Да научиш света да пее

Глава 6. „Тота Ю Виено!“	171
Глава 7. „Сироп във вените“	199
Глава 8. Пълната сила на закона.....	231
Глава 9. Цялата вода в Индия.....	259
Глава 10. Процесът срещу „Убиеца Кла“	295
Благодарности	329
Бележки.....	331

ВЪВЕДЕНИЕ

Бутилиращата фабрика на „Кока-кола“ в Карепа, Колумбия, представлява грамада от грозни тухлени постройки, скупчени в покрайнините на знойната карибска лагуна. Докато стигнеш до нея, минаваш покрай грохнали тъжни кучета, оцъклени срещу мухите по мръсните улици, хора, товарещи юка и банани на колички за амбулантна търговия, и ярки *чивас**, бълващи дизелови изпарения, докато стоят на празен ход. Около нея чак до хоризонта се простират открити полета, осеяни тук-таме със самотни палмови и бананови дървета. Единствената утеха е уличната Мадона, поставена в ъгъла на постлания с чакъл паркинг, самотен благослов, отправен към онези, които напускат града.

В утрото на 5 декември 1996 г.¹ двама мъже избутват към постлания с чакъл път боботещ мотор. Обикалят паркинга няколко пъти, после спират пред портала. От вътрешната страна на оцуканата ограда, направена от вериги, има двор, наблъскан с каси безалкохолно, чакащи да бъдат натоварени в камионите за доставка. От двете му страни се издига по една стена, изрисувана с логото на „Кока-кола“. А от дясната страна малка будка за пазач, поставена в стената, гледа през метални летви към паркинга.

Седящият на мотора отзад слиза, докато водачът продължава да седи и не спира мотора. Отива до оградата и заговорва пазача, слаб мъж с бледокафява кожа, очи с цвят на кафе, мустаци

---

* Вид селски автобуси, типични за Колумбия и Еквадор. Боядисани са в ярки цветове и имат стълба за качване на багаж и хора на покрива. – Б.пр.

и дебели вежди. Съвпада с описанието, дадено преди това на посетителя, но той трябва да е сигурен.

– Вие ли сте Исидро Хил? – пита.

Човекът вътре леко се поколебава, преди да отговори.

– Аха. Но защо питате?

– Трябва да влезем и да видим един клиент.

– Почакайте малко – отговаря Хил, който тъкмо е забелязал един камион да боботи в двора. – Нека първо да оправя този камион и после ще ви помогна.

Хил просто си върши работата, не затваря портала, избутва дрънчащата верижна ограда, за да даде път на камиона. Вероятно очаква опасността, в която се намира, и просто се примирява със съдбата си. Сигурно някак си мисли, че неговата позиция в йерархията на профсъюза на бутилиращите компании, обещанията на ръководството на фабриката, гарантиращо за сигурността му, фактът, че е девет сутринта на обществено място, пълно с хора, сновящи насам-натам из фабриката – всичко това ще го предпази от евентуално насилие.

Всъщност това не е първият странен мотор, който той е видял тази сутрин. Половин час преди това е забелязал да избутват друг мотор до малката будка, намираща се отстрани на пътя и предлагаща кока-кола на работниците преди и след смяната им. Хил е наблюдавал как един от колегите му го е посочил и как мотористът е кимнал, преди да отпращи. Хил още се чуди на случката, когато се появява вторият мотор.

В Колумбия моторът не е просто мотор. Той е и транспортното средство, което избират паравоенните наказателни бригади, чиято мишена са *герилас** и всички онези, които имат дори и слаба връзка с тях от другата страна на тлеещата там от тридесет и пет години гражданска война. В Меделин по това време на мотористите е забранено да карат втори човек, тъй като е обичайно единият да кара, докато другият натиска спусъка.

Но Хил не е от онези, които избягват конфронтацията. Сред своите колеги двадесет и осем годишният мъж е естествен лидер². Общителен и харизматичен, той организира риболов на ре-

---

* „Герила“ означава освен „партизанска война“ и „партизанин“, както е в книгата. В мн.ч. *герилас*. – Б.пр.

ката, състезания по футбол и бейзбол през уикендите. Започнал е в производството, на конвейера, но си отрязва пръста и е назначен на настоящата си работа на портала през 1994 г., точно по същото време, когато паравоенните започват заплашително да се появяват в района.

Наказателните бригади уж имат за мишена *герилас*, използват местоположението на Карибите, за да внасят оръжие от Панама или да облагат с такса доставките на дрога, предназначени за Севера. Но *герилас* са трудни мишени, крият се в лагери, окопани дълбоко в джунглите. Така наказателните бригади бързо насочват вниманието си към цивилните, подозирани в подкрепа на *герилас* – дълъг списък, който включва политици от левицата, академици, здравни работници и защитници на човешките права, учители и синдикалисти.

Профсъюзът във фабриката на „Кока-кола“ СИНАЛТРАЙ-НАЛ* е естествена мишена. По времето, когато Исидро Хил е избран за негов генерален секретар и му е възложено да поднови преговорите за договор на работниците с бутилиращата компания, двама от лидерите му вече са убити. На 18 ноември 1996 г. профсъюзът представя последното си предложение³ за нов договор, в което иска повишаване на заплатите и отчисленията, защита от уволнение и нови мерки за защита на ръководството на профсъюза срещу насилие.

Местните мениджъри на фабриката на „Кока-кола“ и нейните собственици, базирани във Флорида, е трябвало да отговорят до 5 декември на предложението за колективен договор. Докато стои на портала онази сутрин, Хил мислено се подготвя за срещата същия ден, без да знае, че тя никога няма да се състои. След като отваря портала, за да пропусне камиона, той отстъпва назад. Камionenът изръмжава покрай него, яркочервеното му лого блести на утринната светлина. Преди Хил да успее да затвори металната рамка, посетителят преминава през портала. Изважда пистолет .38 спешъл⁴, вдига го до лицето на Хил и го застрелва между очите⁵.

---

* Колумбийски синдикат на работниците от хранително-вкусовата промишленост. – Б.пр.

Погледнато в лицето, това е само поредната случка в дългата и кървава гражданска война в една страна от Третия свят, война, която е отнела десетки хиляди животи – включително на повече от 2500 членове на профсъюза⁶ през последните двадесет години. За националните лидери на СИНАЛТРАЙНАЛ обаче тя е нещо повече: тя е част от координирана кампания, целяща да смаже профсъюзната активност в бутилиращата фабрика, дирижирана от бутилиращата компания и от самата „Кока-кола Къмпани“. Докато тя свърши, в Карепа ще бъдат убити осем профсъюзни лидери и профсъюзът ще бъде заличен. В най-добрия случай, гласят обвиненията, „Кока-кола“ ги е подкрепила и е позволила това да се случи. В най-лошия, казват, мениджърите на компанията са насърчили насилието чрез координирани срещи с паравоенни във фабриката.

Това е шокиращо твърдение, атакуващо компанията, която представя чрез рекламата си една от най-подкупващите визии за международен мир и хармония, които някога е видял светът. И все пак то не е единственото обвинение, отправяно през последните години срещу „Кока-кола Къмпани“. Обвиняват я за намаляването на водните ресурси на земеделците в Индия и Мексико, за съсипването на профсъюзите в Турция и Гватемала, за това, че децата в Съединените щати и Европа са дебели, и за това, че мами консуматорите, пробутвайки им под марката на прехвалената бутилирана „Дасани“... чешмяна вода.

Вероятно не е прекалено голяма изненада да открием „Кока-кола Къмпани“ като обвиняем. В днешното време на цинизъм е стандартна практика да се вярва, че корпорации като „Халибъртън“ и „Ексон Мобайл“ са способни на всяка форма на зло, породена от порива за печалба, присъщ на капитализма, и че те си затварят очите за най-лошите последици от техните действия. „Кока-кола Къмпани“ обаче е особен случай – тя е едновременно най-чист пример на гигантска американска мултинационална корпорация, чрез която е възможно да се изследват крайностите на капитализма като цяло, и любим символ на поп-културата, за който за изразходвани милиарди долари, за да се представи един образ на полезност и хармония, обичан от милиони хора в целия свят. Да открием, че „Кока-кола Къмпани“ е обвинена в убийство е все едно да открием, че Дядо Коледа е обвинен в педофилия.

И така, как е възможно една компания, която, по собствените ѝ думи, „съществува, за да освежава и да дарява благодат на всеки, който я докосне“, да бъде обвинявана за суша, болест, експлоатация и убийство? За да разберем истински това противоречие, е необходимо да се върнем при началата на кока-колата като „нервотоник“ с капка кокаин в американския Юг от края на XIX и началото на XX век. Там са посети семената на нейния неутолим порив за растеж, както и на решенията, които ѝ позволяват да се отрича от отговорността си за своите бутилировачи в целия свят. Това е същността на кока-кола – онова, което един от нейните легендарни изпълнителни директори нарича „същността на капитализма“.

Нека сега влезем в машината „Кока-кола“.